

Història dels baptistes a l'Escala

UN TENAÇ MISSATGE EVANGÈLIC EN TEMPS DIFÍCILS (1883-1967)

Aquesta és la crònica de la prèdica baptista a l'Escala d'ençà la formació l'any vinent farà 130 anys de la seva comunitat embrionària gràcies a l'annegat esforç de missioners, pastors i colportors que hi van sembrar contranatura la llavor bíblica amb valentia. És la crònica des del naixement de la comunitat en un context de republicanisme federal empordanès fins a la llibertat de culte promulgada en la recta final del franquisme. Ben a prop, el 2017, es compliran 500 anys de la Revolta protestant que va posar fi a la unitat religiosa cristiana.

NOTA PRELIMINAR

Evangèlics o evangelistes? Reformats o protestants? Des d'antuvi ha regnat la confusió a l'hora d'anomenar els seguidors de les esglésies o denominacions que van nèixer de la Reforma. Evangèlics i reformats

són dos termes que sí se'ls poden aplicar genèricament. Els evangèlics, en canvi, mai s'han autoproclamat protestants; els evangelistes no són sinó els quatre autors dels Evangelis. Al món germànic es parla d'Església evangèlica, a França i als Països

Baixos d'Església reformada, a Anglaterra d'Església anglicana i als països nòrdics d'Església Luterana. Tanmateix, enlloc es parla d'Església protestant, tot i que el terme protestant és el que globalment ha fet més forat.

INTRODUCCIÓ

Entre els seguidors de l'Església Catòlica Apostòlica Romana es van aixecar arran del cisma d'Occident (segles XIV-XV)¹ veus discrepants denunciant abusos i desviacions (ostentació de riquesa, simonia, nepotisme, indulgències, ...) a fi de reformar l'Església Medieval que culminaren en la Reforma protestant², iniciada el 1517 pel monjo alemany Martin Luther. Calia retornar a la simplicitat de l'Evangelí en entendre que l'Església s'havia desviat del missatge pur. Si Martin Luther fou el gran rebel que s'enfrontà a Roma i inicià el moviment de la Reforma, el francès Jean Calvin va ser el teòleg protestant més influent de la història, l'ideòleg que aportà el sistema teològic més coherent³.

Martin Luther (a la dreta) fou el gran rebel que s'enfrontà a Roma i inicià el moviment de la Reforma. Jean Calvin (a l'esquerra) va ser el teòleg i l'ideòleg protestant més influent de la història. Foto: arxiu de l'autor.

El 1542 es va crear la Congregació del Sant Ofici per lluitar contra el protestantisme. El 1478 havia aparegut la Inquisició castellana amb la butlla *Exigit sinceræ affectus* expedida pel papa Sixt IV a demanda dels Reis Catòlics Ferran i Isabel, amb l'objectiu, entre d'altres, d'avortar i castigar els moviments dissidents cristians⁴ i censurar publicacions considerades subversives.

Fernando de Valdés, arquebisbe de Sevilla i inquisidor general en temps de Carles I⁵, va publicar el 1559 *Index Librorum Prohibitorum* (ilocalitzable) que prohibia la lectura d'escrits publicats per Luther i els seus deixebles amb motiu de la por al perill protestant i les seves possibilitats d'expansió en el si dels regnes hispànics⁶.

L'última versió de la Bíblia traduïda al català durant l'Edat Mitjana fou destruïda per la Inquisició entre els segles XV i XVI. Només en queda d'un original el darrer full de l'Apocalipsi en un museu d'Estocolm. L'anomenada 'Bíblia valenciana' va ser segons algunes fonts una traducció del Fra Bonifaci Ferrer (1350-1417), germà de Sant Vicenç Ferrer, per encàrrec dels darrers reis del Casal de Barcelona, que va sortir d'impremta el 1478. La Inquisició considerà responsable d'aquesta Bíblia el corrector Daniel Vives i aquest acabà empresonat i s'ordenà cremar tots els exemplars.

La Contrareforma va ser la resposta del catolicisme al cisma del segle XVI. La jerarquia eclesiàstica va impulsar a l'interior de l'Església un moviment que tenia com a objectiu corregir els errors propis i sobretot defensar els dogmes de la fe catòlica. La seva màxima plasmació va tenir lloc durant el Concili de Trento i va donar lloc a més ordes religiosos basats en l'ascetisme, la predicació propera i la renúncia al luxe, com els teatins, els caputxins i els jesuïtes. Proposava una religió més espiritual, amb un paper central de la pregària, però sublimava el lideratge del Papa com a cap de l'Església. La figura que més destacà va ser la d'Iñaki de Loiola que fundà l'ordre dels jesuïtes, punta de llança del catolicisme i del papat que va frenar l'èxit dels protestants.

De la Reforma va sorgir el conjunt de confessions evangèliques o protestants, que aviat es dividiria en diferents branques: Luterana, Calvinista, Anglicana⁷, Presbiteriana i Anabaptista. Les confessions evangèliques derivades d'aquestes es poden dividir en dos blocs: les